



פקעת

מאת זיוה עודד
הוצאת כרמל 2018



"פקעת", ספרה רבי-העוצמה של זיוה עודד, הטביע רושם עז במחשבותיי וברגשותיי והחלטתי לחלוק אותו אתכם, הקוראים.

זיוה עודד היא פסיכולוגית קלינית וספרה מבוסס על ניסיון חייה המקצועיים. לעתים נדירות אני מוצאת את עצמי שקועה בקריאת ספר "תהליכי" - ספר שתהליכי הנפש בו כל כך עדינים ועם זאת ברורים, עוצמתיים ומובילים את הקורא בשבילים המסתוריים והסבוכים של בניית זהות ואישיות; של היווצרותו וקיומו בתוככי הנפש של עולם אפל וכואב. "פקעת" עושה זאת. הספר גדוש בפקעות: פקעות מצמיחות ופקעות מקבעות, פקעות פיזיות ופקעות רגשיות.

אך תחילה הסיפור: יוסף הוא הדמות המרכזית, אבל העלילה נפתחת עוד קודם לכן, באימו רחל, המתיימת מאימה בגיל צעיר. חוויית מותה של האם טראומטית וכואבת. רחל היא בת יחידה. אביה המסור מטפל בה בעדינות וברגישות, אבל נוכחותו בבית נדירה בשל סדר יומו העמוס. הוא עיוור לפקעת הטראומה הגדלה וצומחת בנפשה של בתו. רדופת אימה וסיוטים, רחל מנסה בכל כוחה לקרב אליה את אביה באמצעות הדאגה לצרכיו ולצורכי הבית. קשייה הרגשיים אינם מוצאים מענה ואינם מטופלים. כשמתברר לה שאביה בנה לו חיים חדשים (האומנם חדשים?) ומורכבים, היא זועמת, משתוללת, מקשה - אבל מפסידה במאבק.

בחיפוש אחרי דמות חמה ומכילה מגיעה רחל ליעקב, איש צעיר ואמפתי, ומתאהבת בו נואשות. אלא שיעקב אינו סתם איש צעיר; הוא נשוי לאחותה (למחצה) הבלתי צפויה ואב לילדים. יחסי המשפחה הולכים ומסתבכים, כפקעת סבוכה ואפלה של יחסים "עקומים".

רחל דבקה ביעקב, הבוגד עמה באשתו/אחותה, ואף נכנסת להיריון. יעקב אינו רוצה את הילד העומד להיוולד. חמותו (שהיא גם בת הזוג של אביה של רחל) מצליחה להרחיק אותו להודו, אבל רחל אינה מניחה לו ונוסעת בעקבותיו. סובלת ומושפלת, חסרת הבנה אמיתית של המציאות, רחל יולדת את יוסף למורת רוחו של יעקב, אשר מתנכר לו. רחל ויוסף משתכננים במנזר. יוסף (הקרוב על שם הכלב המת של אימו, שגם סיפורו מורכב) גדל באווירה קשה ולא יציבה, כשמהות חייו היא לשרת את צרכיה של אימו הלא בשלה והמסוכסכת. הדמות החיובית, המספקת ליוסף חיבוק ואהבה (ככל שרחל מאפשרת לה) היא בילי, נערה הודית. גם סיפור חייה קשה וכואב, אבל היא צומחת מתוכו חזקה וחמה. רחל ובילי נפגשו לפני הלידה והמשיכו יחד לחיי המנזר. בעוד רחל חיה כפילגש נסתרת של יעקב, בילי מוצאת בעצמה כוחות לתמוך בה, להיטיב עם יוסף ולאהוב אותו ולהלך בזהירות ובעדינות בין טיפות זעמה של אימו.

חייו של יוסף מתעצבים סביב הבעיות הנפשיות הקשות של אימו, כשהוא כלי בידיה לסיפוק צרכיה הילדותיים. היא ממוקדת, ללא הצלחה, בדרכים להשיג את יעקב ואינה בונה לעצמה זוגיות בריאה. כשהיא חוזרת לישראל, בעקבות יעקב שנמלט ממנה, יוסף מוצא עצמו ללא בילי, הנפש היחידה שאהבה אותו.

רחל הולכת לעולמה, לא לפני שהיא הרה ויולדת ליעקב תינוק נוסף שהוא לא רוצה בו. הוא מוסר את התינוק למנזר ההודי, לידיה של בילי חשוכת הילדים. גם שנים לאחר מותה, יוסף שבוי בידי אימו ומתוך נאמנות לה אינו יוצר כל קשר עם בילי, המגדלת באהבה את אחיו.

אבל הקשר מתחדש. למרות גילו המבוגר, ועל בסיס זיכרונות הילדות החמים, נרקמים מחדש - לאט, בסבלנות ובעדינות - יחסי הורה-ילד בריאים ומספקים בין יוסף לבין בילי. יחסים אלה הם שיובילו את יוסף למסלול חיים תקין.

הספר כובש, מרגש, סוחף ורהוט. נבכי נשמתם של גיבוריו נפרשים ביד נבונה ואוהבת של סופרת יצירתית. הבניית הפרעה הנפשית מתגלה בו כבצילום רנטגן, כמו ב-MRI של הנפש. הסופרת מספקת את הראייה החודרת ואני, הקוראת, רואה ומבינה, חומלת ונפעמת.

בעיניי, זהו ספר חובה לאנשי המקצוע הפוגשים בעבודתם מיני "פקעות"; לעתים בתחילת התהוותן ולעתים גדולות, קשות, בלתי חדירות ומבעיתות. הוא מתאים כמובן לכל אוהבי הקריאה ואוהבי נפש האדם, באשר הם.

בחיפוש אחרי דמות חמה ומכילה מגיעה רחל ליעקב, איש צעיר ואמפתי, ומתאהבת בו נואשות. אינו סתם איש צעיר; הוא נשוי לאחותה (למחצה) הבלתי צפויה ואב לילדים. יחסי המשפחה הולכים ומסתבכים, כפקעת סבוכה ואפלה של יחסים "עקומים"